

**Силабус з навчальної дисципліни «Інформаційна політика і безпека»
Кафедра журналістики**

Загальна інформація про навчальну дисципліну:

назва «Інформаційна політика і безпека»,

форма навчання денна/заочна,

семестр 10,

кредитів – 7 (210), лекцій – 30 год., практичних – 30 год., 4 індивід., 146 самостійних П.І.П. лектора: **Стефанець В.Б.**

П.І.П. викладача, який веде практичні/лабораторні/семінарські заняття: **Стефанець В.Б.**

Короткий опис навчальної дисципліни:

Мета: дати майбутнім фахівцям систематизоване й емпірично аргументоване уявлення про функціонування інформаційної сфери у контексті переходу до інформаційного суспільства, зокрема державне управління нею, а також інформаційними процесами, які віддзеркалюють інтереси особистості, суспільства і держави.

Завдання: навчити майбутніх журналістів, рекламистів, фахівців зі зв'язків з громадськістю, видавців аналізувати національний інформаційний простір в контексті формування суспільної думки та забезпечення інформаційної безпеки особи, суспільства та держави; з'ясовувати фактори, що визначають функціонування інформаційних потоків національного й іноземного походження; використовувати у практичній діяльності сукупність знань, професійних прийомів і методів, які впливають на формування національної інформаційної політики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких компетентностей:

Знати:

- підходи до інформаційної політики та безпеки на сучасному етапі;
- наслідки впливу інформаційної революції на всі сфери життєдіяльності суспільства;
- основні положення концепції інформаційного суспільства, її засновників;
- внесок українських вчених у розвиток ідей інформаційного суспільства;
- актуальні концепції розвитку майбутнього;
- міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства;
- національні особливості побудови інформаційного суспільства;
- принципи функціонування електронного уряду;
- моделі відносин держави з медіа структурами;
- сучасні інформаційні загрози та технології забезпечення захисту національного інформаційного простору.

Вміти:

- застосовувати теоретичні знання формування і розвитку інформаційного суспільства для підготовки пропозицій щодо вдосконалення інформаційного законодавства у відповідності до сучасних вимог;
- аналізувати інформаційну політику органів державної влади та місцевого самоврядування;
- подавати інформаційні запити в органи державної влади та місцевого самоврядування, відстоювати свої права у разі ненадання відповідей;
- своєю діяльністю сприяти проведенню відкритої інформаційної політики у публічному секторі;
- протидіяти інформаційним загрозам, як в особистому житті, так й у професійній діяльності.

Перелік мінімуму знань, умінь, навичок, необхідних для подальшої практичної діяльності, що повинні отримати студенти в результаті вивчення дисципліни «Інформаційна політика і безпека»:

Знати основи інформаційної політики держави та вміти застосовувати їх у медіадіяльності

Структура початкової дисципліни (теми занять)

Тиждень	Назва теми	к-ть год.	Теми СРС
1-2	<p>Лекція 1-2: Інформаційна політика та безпека в умовах формування інформаційного суспільства.</p> <p>Інформаційна політика та безпека на сучасному етапі. Інформація та знання як головні цінності інформаційного суспільства, на яких ґрунтується виробництво нової епохи. Об'єкт, предмет, мета інформаційної політики. Основні завдання інформаційної політики. Формування терміносистеми актуальної галузі знання: інформаційна сфера, національний інформаційний простір, інформаційний потенціал, інформаційна безпека.</p> <p>Інформаційна політика як наукова дисципліна. Українська школа (науковці КНУ імені Тараса Шевченка (Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко, М. А. Ожеван, О. І. Шнирков, В. В. Різун, В. Ф. Іванов, В. О. Карпенко, М. І. Недопитанський та ін.; Г. Г. Почепцов).</p> <p>Інформаційна безпека як важливий структурний компонент інформаційної політики. Інформаційна безпека в інформаційну добу. Глобалізаційний аспект інформаційної політики України: збереження і створення якісної вітчизняної інформаційної продукції, захист національного інформаційного простору.</p>	12	<p>1. Підготувати доповідь на тему «Внесок ЗМІ Чернівецької області у створення якісної інформаційної продукції».</p> <p>2. Підготувати реферат на тему «Гібридна війна Росії: виклики для національного інформаційного простору України».</p>
	<p>Практичне заняття 1-2: Інформаційна політика та безпека в умовах формування інформаційного суспільства.</p>	8	

3-4	<p>Лекція 3-4: Інформаційна революція кінця XX ст. – початок постіндустріального періоду розвитку цивілізації.</p> <p>Основні підходи до поняття «інформаційна революція». Етапи розвитку інформаційної сфери за М. Маклюеном. Типологія інформаційних революцій за А. Ракітовим. Інформаційно-комунікаційні технології. Головні ознаки інформаційної революції кінця XX ст.. Перманентний характер. Стрімке збільшення обсягу інформації, доступної активній частині населення. Інтенсифікований інформаційний обмін. Технологічний детермінізм.</p> <p>Вплив інформаційної революції на усі сфери життя. Соціальна революція та її наслідки. Віртуальна економіка (відрив грошових потоків від товарних). Політичні трансформації (особливості виборчих процесів, впровадження ІКТ у сфері державного управління, інтерактивна політика, зміна ролі національної держави). Зміни у військовій сфері (інформаційна, психологічна війна). Посилення інформаційної складової у системі національної безпеки.</p> <p>Практичне заняття 3-4: Інформаційна революція кінця XX ст. – початок постіндустріального періоду розвитку цивілізації.</p>	12	<p>1. Підготувати реферат на тему «Інформаційна агресія Росії проти України. Позитивні зрушення в стані українського опору».</p> <p>2. Підготувати доповідь на тему «Посилення інформаційної складової у системі національної безпеки України після 2014 року».</p>
		8	

5-6	<p>Лекція 5-6: Становлення та розвиток концепції постіндустріального суспільства.</p> <p>Виникнення концепції постіндустріального суспільства. Основні риси та критерії становлення постіндустріального суспільства за Д. Беллом.</p> <p>Внесок американських та японських дослідників у розвиток ідей інформаційного суспільства (М. Порат, Ю. Хаяші, Й. Масуда, Т. Стоуньєр, Р. Катц та ін.). «Інформаційна ера» М. Кастельса. «Технотронне суспільство» Зб. Бжезинського.</p> <p>Ідея колективного інтелекту і колективного розуму М. Мойсєєва. Колективний Інтелект як природне явище, результат складного еволюційного процесу, який до певного часу проходив стихійно. Вчення В. Вернадського про ноосферу – сферу наукового розуму – і кібернетичного управління державою В. Глушкова (проект Загальнодержавної системи збору та обробки інформації для управління економікою країни) як підґрунтя ідеї колективного розуму та інтелекту.</p> <p>Е. Тоффлер – перший вчений-футуролог. «Третя Хвиля» (1980 р.) як одна з головних робіт для осмислення загальних тенденцій розвитку людства у сучасному глобалізованому світі. Суспільство як система: складові цивілізаційної моделі та їх взаємодія (техносфера, соціосфера, інфосфера, психосфера, сфера виробництва (економіка), біосфера, суперідеологія, політична сфера).</p>	8	1. Підготувати доповідь на тему «У чому полягає головний внесок суспільства інформації у формування логіки нового суспільства?»
	<p>Практичне заняття 5-6: Становлення та розвиток концепції постіндустріального суспільства.</p>	4	

7-8	<p>Лекція 7-8: Актуальні концепції розвитку майбутнього. Постінформаційна ера.</p> <p>Теза про перегляд взаємозалежних концептуальних пар праця/дозвілля та виробництво/споживання. Спільні положення щодо розвитку суспільства майбутнього у Р. Йенсена та О. Барда, Я. Зодерквіста. Зародження нових суспільних проектів у високорозвинених країнах. Цінності прадавньої людини для логіки майбутнього. Глобалізоване суспільство: становлення глобального середнього класу. Звільнення від матеріальних чинників. «Диснейфікація» усього популярного культурного життя.</p> <p>НЕТократія О. Барда і Я. Зодерквіста. Умови перерозподілу влади. Фактори формування суспільного клімату: історичний аспект. Підґрунтя філософії нетократичного суспільства (тоталізм). Медіа як куратори політичної арени. Ексклюзивність знання як найвища цінність. Владна ієрархія інформаційного суспільства. Нерівність між класами. Плюрархія – нова політична система.</p>	6	<p>1.Підготувати виступ на тему «Елементи «диснейфікації» популярного культурного життя у розважальних програмах провідних українських телеканалів».</p> <p>2.Проаналізувати та підібрати 10 прикладів у матеріалах вітчизняних ЗМІ під час останньої президентської кампанії, які свідчать про те, як медіа стають кураторами політичної арени.</p>
	<p>Практичне заняття 7-8: Актуальні концепції розвитку майбутнього. Постінформаційна ера.</p>	4	

9-10	<p>Лекція 9-10: Національні стратегії реалізації інформаційної політики.</p> <p>Концепція інформаційного суспільства як елемент державної політики більшості передових країн світу. Міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства: мета, основні положення. Документи, затверджені у рамках Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева, 2003 – Туніс, 2005) та ін.). «Конституція інформаційного суспільства» – женевські <i>Декларація принципів, План дій</i> (Інформаційне суспільство для всіх: ключові принципи).</p> <p>Основні виміри цифрової нерівності та шляхи її подолання. Інформаційна (цифрова) нерівність як наслідок ряду інших нерівностей. Поняття інформаційної бідності (обмежений/ відсутній доступ до ІКТ). Доступ до Інтернет: шляхи вирішення проблеми.</p> <p>Загальна характеристика національних моделей інформаційного суспільства: європейська, англо-американська, азійська. Фінська модель побудови інформаційного суспільства. Модель Силіконової долини. Досвід «азійських тигрів» (Гонконг, Республіка Корея, Тайвань, Сінгапур). Інформаційні стратегії Китаю.</p> <p>Політика розвитку інформаційного суспільства в Україні. Правові засади побудови інформаційного суспільства. Закони України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (1998) та «Про Національну програму інформатизації» (1998). Концепція Національної інформаційної політики України: мета, основні положення. Парламентські слухання з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні (2005)»</p>	12	<p>1. На основі аналізу ЗМІ у Чернівецькій області підібрати 10 прикладів «цифрової нерівності» на території краю.</p> <p>2. Підготувати реферат на тему «Особливості розвитку інформаційного суспільства в Україні».</p>
	<p>Практичне заняття 9-10: Національні стратегії реалізації інформаційної політики.</p>	8	

11-12	<p>Лекція 11-12: Електронний уряд: світовий досвід та впровадження в Україні.</p> <p>Сутність, мета і принципи організації електронного уряду. Визначення понять «електронний уряд» і «електронне урядування». Цілі та принципи електронного урядування. Етапи розвитку: рівні взаємодії з громадянами (інформаційно-довідковий, формулярний, онлайн-взаємодія). Переваги впровадження. Концепція «одного вікна».</p> <p>Світовий досвід впровадження електронного уряду (США, Великобританія, Швейцарія, Естонія, Сінгапур, ПАР). Національні стратегії і програми електронного розвитку: загальні положення та елементи. Мета і принципи діяльності американського уряду у сфері ІКТ. Програма «Електронна Європа»: потенційні вигоди. Окремі аспекти реалізації електронного урядування: перепис населення (досвід Швейцарії), електронні вибори (досвід Естонії), система обслуговування громадян «E-citizen» (Сінгапур).</p> <p>Процес формування електронного врядування в Україні. Основні етапи впровадження. Нормативно-правове забезпечення роботи Е-Уряду. Організація системи електронного документообігу. Проблеми становлення електронного врядування.</p> <p>Функціонування офіційних веб-сайтів органів державної влади та місцевого самоврядування України. Нормативне регулювання роботи веб-сайтів. Основні функціональні сервіси веб-порталу (наприкладі «Урядового порталу»/ www.kmu.gov.ua). Стратегія просування інтернет-ресурсів. Проблеми функціонування сайтів органів місцевого самоврядування.</p>	10	<p>1. На підставі аналізу веб-сайтів державних органів влади та самоврядних територіальних громад у Чернівецькій області підібрати та обґрунтувати 10 прикладів впровадження елементів «електронного уряду».</p> <p>2. Підготувати реферат на тему «Проблеми становлення електронного врядування в Україні».</p>
-------	--	----	--

	Практичне заняття 11-12: Електронний уряд: світовий досвід та впровадження в Україні.	4	
13-14	<p>Лекція 13-14: Медіаполітика. Державна інформаційна політика та безпека.</p> <p>Медіаполітика держави: механізми регулювання взаємовідносин держави із ЗМІ (державне регулювання, дерегулювання). Процеси, що характеризують сучасний інформаційний ринок (комерціалізація, лібералізація, приватизація, інтернаціоналізація). Стратегії та технології державної інформаційної політики (публічні, напівтіньові, тіньові, кримінальні технології).</p> <p>Структура державної інформаційної політики України. Інститути державної влади України в галузі інформації: структура та основні напрями діяльності.</p>	16	1. Підготувати реферат на тему «Інформаційний простір України: нагальні виклики у контексті гібридної війни Росії проти України».
	Практичне 13-14. Аналітичні та науково-дослідні структури (громадські й неурядові організації): Національна спілка журналістів України, Українська асоціація видавців періодичної преси, Український незалежний центр політичних досліджень, Незалежна асоціація мовників, Інтерньюз-Україна, Академія Української Преси та ін.		
15	<p>Лекція № 15. Розуміння національної безпеки в інформаційному контексті (Закон України «Про основи національної безпеки України»; «Стратегія національної безпеки України»). Основні напрями формування державної інформаційної безпеки. Технології забезпечення захисту національного інформаційного простору.</p>		Підготувати доповідь на тему «Формування механізмів регулювання взаємовідносин держави із ЗМІ в Україні».
	Практичне заняття 15: Медіаполітика. Державна інформаційна політика та безпека.	12	

Рекомендована література:

Основна

1. Башук А.І. Інформаційна політика: [навч. посіб.] / Алла Іванівна Башук. – Ч.1. – К.: Вид-во ІЖ КНУ ім. Т. Шевченка, 2007. – 90 с.
2. Карпенко В.О. Інформаційна політика та безпека: підручник / Віталій Опанасович Карпенко. — К.: Нора-Друк, 2006. — 320с.
3. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. – К.: Центр вільної преси, 2006. – 916 с.
4. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: навч. посіб. / Почепцов Георгій Георгійович, Чукут Світлана Анатоліївна. — К.: Знання, 2006. — 663с.

Додаткова

5. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навч.посіб. / Упоряд. В. Лях. – К.: Либідь, 1996. – С. 194-251.
6. Башук А.І. Підходи до інформаційної політики у контексті переходу до інформаційного суспільства / А.І. Башук // Наукові записки Інституту журналістики : наук. збірник / за ред. В.В. Різуна; КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2010. – Т.38 (січень-березень). – С. 152-157.
7. Вернадський В.І. Вибрані праці. – К.: Наукова думка, 2005. – 302 с.
8. Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005): підсумкові документи [переклад, упорядкування, укладання Словника термінів Ю.Пероганич] / К.: Державне підприємство «Державне видавничо-інформаційне агенство «ЗВ ЯЗОК», 2006. – 131 с.
9. Інформаційна політика України: європейський контекст: моногр. / [Губерський Леонід Васильович, Камінський Євген Євменович, Макаренко Євгенія Анатоліївна та ін.]. — К.: Либідь, 2007. — 360с.
10. Інформаційне Суспільство. Шлях України. – К.: Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. – 289 с.
11. Литвиненко О.В. Інформаційний простір як чинник забезпечення національних інтересів України: монографія / Литвиненко О.В., Бінько І.Ф., Потіха В.М. – К.: ІМВ КУ імені Тараса Шевченка, 1998. – 87 с.
12. Мей Кр. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд: Пер. з англ. – К.: «К.І.С.», 2004. – 220 с.
13. Тоффлер Е. Третя Хвиля – К.: Видавничий дім «Всесвіт», 2000. – 480 с.

Форма контролю та оцінювання результатів навчання: Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, лабораторна робота) відповідь студента та ін. Формою підсумкового контролю є залік.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (залік)			Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			100
T1-2	T3-4	T5-6	T7-8	T9-10	T11-12	T13-15	
7	8	7	8	10	10	10	